HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

10 iunie 2021 *

„Trimitere preliminară – Protecția consumatorilor – Răspunderea pentru produsele cu defect – Directiva 85/374/CEE – Articolul 2 – Noțiunea de «produs cu defect» – Exemplar al unui cotidian tipărit care conține un sfat inexact privind sănătatea – Excludere din domeniul de aplicare”

În cauza C-65/20,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă, Austria), prin decizia din 21 ianuarie 2020, primită de Curte la 7 februarie 2020, în procedura

VI

împotriva

KRONE – Verlag Gesellschaft mbH & Co KG,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul J.-C. Bonichot, președinte de cameră, domnul L. Bay Larsen, doamna C. Toader (raportoare) și domnii M. Safjan și N. Jääskinen, judecători,

avocat general: domnul G. Hogan,

grefier: A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru KRONE – Verlag Gesellschaft mbH & Co KG, de S. Korn, Rechtsanwalt;

– pentru guvernul german, de J. Möller, M. Hellmann și U. Bartl, în calitate de agenți;

– pentru Comisia Europeană, de A. C. Becker și G. Gattinara, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 15 aprilie 2021,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: germana.

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 2 din Directiva 85/374/CEE a Consiliului din 25 iulie 1985 de apropiere a actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre cu privire la răspunderea pentru produsele cu defect (JO 1985, L 210, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 1, p. 183), astfel cum a fost modificată prin Directiva 1999/34/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 10 mai 1999 (JO 1999, L 141, p. 20, Ediție specială, 15/vol. 5, p. 34, denumită în continuare „Directiva 85/374”), citit în lumina articolului 1 și a articolului 6 din aceasta.

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între VI, o resortisantă austriacă, pe de o parte, și KRONE – Verlag Gesellschaft mbH & Co. KG, o societate de presă cu sediul în Austria, pe de altă parte, în legătură cu o cerere a lui VI privind plata unor daune interese pentru leziuni corporale care au rezultat din respectarea unui sfat inexact privind sănătatea publicat într-un cotidian editat de această societate.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Al doilea, al treilea, al patrulea, al șaselea și al șaptelea considerent ale Directivei 85/374 enunță:

„întrucât răspunderea fără culpă a producătorului constituie singurul mijloc de soluționare adecvată a problemei, specifică unei epoci caracterizate de progres tehnologic și de o justă alocare a riscurilor inerente producției tehnologice moderne;

întrucât răspunderea fără culpă se aplică numai bunurilor mobile care au fost produse industrial; întrucât, din această cauză, trebuie exclusă răspunderea pentru produsele agricole și vânat, cu excepția cazului în care aceste produse au fost supuse unei prelucrări cu caracter industrial care ar putea fi cauza defectelor produselor; întrucât răspunderea prevăzută de prezenta directivă ar trebui să se aplice și pentru bunurile mobile utilizate în lucrările de construcție de imobile sau încorporate în bunurile imobile;

întrucât protecția consumatorului impune ca toți producătorii implicați în procesul de producție să fie trași la răspundere, în măsura în care produsul finit, o parte componentă a acestuia sau materia primă furnizată de ei a fost defectă; […]

[…]

întrucât, pentru a proteja bunăstarea fizică și bunurile consumatorului, caracterul defectuos al unui produs nu ar trebui determinat pe baza necorespunderii produsului pentru utilizare, ci pe baza lipsei de siguranță la care populația se poate aștepta; întrucât siguranța este evaluată excluzând orice utilizare greșită a produsului care în aceste circumstanțe ar fi irațională;

întrucât o repartizare justă a riscurilor între persoana prejudiciată și producător presupune ca acesta din urmă să fie absolvit de răspundere în cazul în care poate dovedi existența unor împrejurări de exonerare;”

4 Potrivit articolului 1 din această directivă:

„Producătorul este răspunzător pentru prejudiciul cauzat de un defect al produsului său.”

5 Articolul 2 din directiva menționată are următorul cuprins:

„În sensul prezentei directive, «produs» înseamnă toate bunurile mobile, chiar în cazul în care sunt încorporate în alte bunuri mobile sau într-un bun imobil. Termenul «produs» se referă și la electricitate.”

6 Articolul 3 alineatul (1) din aceeași directivă prevede:

„«Producător» reprezintă fabricantul unui produs finit, producătorul oricărei materii prime sau fabricantul unei părți componente, precum și orice persoană care, aplicându-și numele, marca sau alt semn distinctiv pe produs, se prezintă drept producătorul acestuia.”

7 Articolul 6 alineatul (1) din Directiva 85/374 prevede:

„Un produs are defecte atunci când nu oferă siguranța la care o persoană se poate aștepta, ținând seama de toate împrejurările, printre care:

(a) prezentarea produsului;

(b) utilizarea căreia îi este destinat în mod rațional produsul;

(c) momentul punerii în circulație a produsului.”

Dreptul austriac

8 Produkthaftungsgesetz (Legea privind răspunderea pentru produsele cu defect, BGBl. 99/1988), în versiunea rezultată din modificarea publicată în BGBl. I, 98/2001 (denumită în continuare „Legea privind răspunderea pentru produsele cu defect”), a transpus în dreptul austriac Directiva 85/374.

9 Potrivit articolului 1 alineatul 1 din Legea privind răspunderea pentru produsele cu defect:

„În cazul în care defectul unui produs cauzează moartea, vătămarea integrității corporale sau a sănătății unei persoane ori distrugerea unui alt bun corporal decât produsul cu defect, următoarele entități sunt obligate să repare prejudiciul:

1. antreprenorul care l-a produs și l-a pus în circulație;

[…]”

10 Articolul 3 din legea menționată prevede:

„Termenul «producător» […] desemnează fabricantul unui produs finit, al unei materii prime sau al unei părți componente, precum și pe orice persoană care, aplicându-și numele, marca sau alt semn distinctiv pe produs, se prezintă drept producătorul acestuia.”

11 Articolul 4 din legea menționată prevede:

„Termenul «produs» înseamnă orice bun mobil corporal, chiar în cazul în care este parte dintr-un alt bun mobil sau este încorporat într-un bun imobil, inclusiv energia.”

12 Conform articolului 5 alineatul 1 din aceeași lege:

„Un produs este considerat defect atunci când nu oferă siguranța la care, ținând seama de toate împrejurările, o persoană se poate aștepta în mod rezonabil, în special în ceea ce privește:

1. prezentarea produsului;

2. utilizarea căreia îi este destinat în mod rezonabil produsul;

3. momentul punerii în circulație a produsului

[…]”

Litigiul principal și întrebarea preliminară

13 KRONE – Verlag este proprietară de mass-media și editoarea unei ediții regionale a cotidianului *Kronen-Zeitung*.

14 La 31 decembrie 2016, aceasta a publicat în secțiunea „Austria”, la rubrica intitulată „*Hing'schaut und g'sund g'lebt*” („Aruncați o privire și trăiți sănătos”), un articol privind beneficiile aplicării de hrean ras. Acest articol era semnat de o persoană, membră a unui ordin religios, *Kräuterpfarrer Benedikt*, care, în calitatea sa de expert în domeniul plantelor medicinale, oferă consultanță cu titlu gratuit într-o rubrică publicată zilnic de cotidian.

15 Textul articolului era următorul:

„Atenuarea durerilor reumatice

Hreanul proaspăt ras poate ajuta la diminuarea durerilor reumatice. Zonele afectate sunt frecate în prealabil cu un ulei vegetal gras sau cu untură de porc, înainte de a așeza și apăsa pe acestea hreanul ras. Această cataplasmă poate fi lăsată să acționeze între două ore și cinci ore, apoi îndepărtată. Această aplicare are un bun efect drenant.”

16 Durata cuprinsă între două și cinci ore indicată în articol, pentru care substanța trebuia aplicată, era însă inexactă, întrucât s-a utilizat termenul „ore” în locul termenului „minute”.

17 La 31 decembrie 2016, recurenta din litigiul principal, bazându-se pe durata tratamentului menționată în articol, a aplicat această substanță pe glezna piciorului său timp de aproximativ trei ore și nu a înlăturat-o decât după ce a simțit dureri puternice ca urmare a unei reacții cutanate toxice.

18 Recurenta din litigiul principal a solicitat obligarea KRONE – Verlag la plata sumei de 4 400 de euro pentru repararea prejudiciului cauzat de vătămarea corporală suferită și angajarea răspunderii acestei editoare pentru toate consecințele prejudiciabile actuale și viitoare care ar rezulta din incidentul din 31 decembrie 2016.

19 Întrucât cererea sa a fost respinsă în primă instanță și în apel, recurenta din litigiul principal a formulat recurs la instanța de trimitere.

20 Această instanță precizează că litigiul pendinte în fața sa ridică problema dacă un editor de presă sau proprietarul unui cotidian poate fi considerat răspunzător, în temeiul Directivei 85/374, pentru consecințele prejudiciabile care rezultă din informații inexacte conținute într-un articol a cărui publicare a autorizat-o.

21 Instanța menționată arată că o parte a doctrinei limitează aplicarea răspunderii pentru produsele cu defect, atunci când este vorba despre un suport pentru informații, la prejudiciile care au fost cauzate de suport ca atare, în special de coperta toxică a unei cărți sau de cerneala toxică. Răspunderea pentru produsele cu defect ar trebui, potrivit acestei părți a doctrinei, să fie limitată la răspunderea pentru periculozitatea lucrului, iar nu ca urmare a consilierii, având în vedere că prestațiile intelectuale nu ar putea fi calificate drept „produs”, în sensul articolului 2 din Directiva 85/374. O interpretare atât de extinsă a noțiunii de „produs” ar avea drept consecință să includă în domeniul de aplicare al acestei directive, care prevede o răspundere fără culpă a producătorului, orice formulare în scris a vreunei idei. Informațiile ar trebui excluse din domeniul de aplicare al directivei menționate, întrucât legarea răspunderii pentru produsele cu defect de împrejurarea că informația a fost fixată pe un suport fizic ar fi arbitrară.

22 Instanța de trimitere arată că o altă parte a doctrinei urmărește să extindă domeniul de aplicare al acestei răspunderi la ipotezele în care prejudiciile rezultă dintr-o prestație intelectuală defectuoasă. Ca „producător” răspunzător pentru prejudiciul cauzat de un defect al produsului său ar figura editorul, autorul și tipograful. Această parte a doctrinei apreciază că răspunderea autorilor cărților, a proprietarilor de mass-media sau a editorilor trebuie să poată fi angajată în temeiul Directivei 85/374 ca urmare a conținutului unei opere tipărite, aceasta din urmă fiind achiziționată tocmai pentru conținutul ei. Prin urmare, așteptările consumatorului cu privire la un astfel de produs nu s-ar limita la opera tipărită ca obiect, ci ar viza și însuși conținutul acesteia.

23 În aceste condiții, Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă, Austria) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 2 din [Directiva 85/374] coroborat cu articolele 1 și 6 din [aceasta] trebuie interpretat în sensul că poate fi de asemenea considerat un produs (cu defect) un exemplar fizic al unui cotidian care conține un sfat inexact referitor la sănătate, a cărui respectare cauzează un prejudiciu sănătății?”

Cu privire la întrebarea preliminară

24 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 2 din Directiva 85/374, citit în lumina articolului 1 și a articolului 6 din această directivă, trebuie interpretat în sensul că constituie un „produs cu defect”, conform acestor dispoziții, un exemplar al unui cotidian tipărit care, tratând un subiect paramedical, emite un sfat inexact privind sănătatea referitor la utilizarea unei plante, a cărui respectare a cauzat un prejudiciu sănătății unui cititor al acestui cotidian.

25 Cu titlu introductiv, trebuie amintit în ceea ce privește interpretarea unei dispoziții de drept al Uniunii că, potrivit unei jurisprudențe constante, trebuie să se țină seama nu numai de formularea acesteia, ci și de contextul în care se înscrie și de obiectivele urmărite de actul din care face parte această dispoziție. Geneza unei dispoziții a dreptului Uniunii poate de asemenea să ofere elemente relevante pentru interpretarea acesteia (Hotărârea din 9 octombrie 2019, BGL BNP Paribas, C-548/18, EU:C:2019:848, punctul 25, precum și jurisprudența citată).

26 Potrivit articolului 2 din Directiva 85/374, termenul „produs” înseamnă toate bunurile mobile, chiar în cazul în care sunt încorporate în alte bunuri mobile sau într-un bun imobil, inclusiv electricitatea.

27 Din modul de redactare a acestui articol rezultă că serviciile nu pot intra în domeniul de aplicare al acestei directive.

28 Această interpretare a articolului 2 din Directiva 85/374 este confirmată de economia acestei directive. În această privință, trebuie să se observe că noțiunea de „produs”, în sensul acestui articol, este definită în contextul general al răspunderii producătorului pentru prejudiciile cauzate de caracterul defectuos al produselor sale.

29 Astfel cum se reflectă în al treilea considerent al acestei directive, regimul de răspundere pe care aceasta îl definește nu se poate aplica decât bunurilor mobile care au fost produse industrial sau celor care sunt utilizate în lucrările de construcție de imobile sau încorporate în bunurile imobile.

30 Protecția consumatorilor impune, astfel cum se demonstrează în al patrulea considerent al aceleiași directive, ca toți producătorii implicați în procesul de producție să fie trași la răspundere, în măsura în care produsul finit, o parte componentă a acestuia sau materia primă furnizată de ei a fost defectă.

31 În acest context, articolul 1 din Directiva 85/374, interpretat în lumina celui de al doilea considerent al acesteia, stabilește principiul răspunderii fără culpă a „producătorului”, definit la articolul 3 din aceasta ca fiind fabricantul unui produs finit, producătorul oricărei materii prime sau fabricantul unei părți componente, precum și orice persoană care, aplicându-și numele, marca sau alt semn distinctiv pe produs, se prezintă drept producătorul acestuia, pentru prejudiciul cauzat de un defect al produsului său.

32 Din considerațiile care precedă rezultă că serviciile nu intră în domeniul de aplicare al Directivei 85/374. Cu toate acestea, pentru a răspunde la întrebările instanței de trimitere, trebuie să se examineze problema dacă un sfat privind sănătatea, care prin natura sa constituie un serviciu, poate, atunci când este încorporat într-un bun mobil corporal, în speță un cotidian tipărit, să confere, ca urmare a faptului că s-a dovedit inexact, un caracter defectuos cotidianului însuși.

33 Un produs are defecte, în sensul articolului 6 din directiva menționată, atunci când nu oferă siguranța la care o persoană se poate aștepta în mod legitim, ținând seama de toate împrejurările, printre care prezentarea produsului, utilizarea acestuia și momentul punerii sale în circulație. În conformitate cu al șaselea considerent al aceleiași directive, această evaluare trebuie efectuată din perspectiva așteptărilor legitime ale publicului larg (Hotărârea din 5 martie 2015, Boston Scientific Medizintechnik, C-503/13 și C-504/13, EU:C:2015:148, punctul 37).

34 Prin urmare, siguranța la care, în conformitate cu această dispoziție, publicul este îndreptățit să se aștepte trebuie apreciată ținând seama în special de destinația, de caracteristicile și de proprietățile obiective ale produsului în cauză, precum și de particularitățile grupului de utilizatori cărora le este destinat acest produs (Hotărârea din 5 martie 2015, Boston Scientific Medizintechnik, C-503/13 și C-504/13, EU:C:2015:148, punctul 38).

35 Astfel cum a arătat în esență domnul avocat general la punctul 29 din concluzii, caracterul defectuos al unui produs este determinat în funcție de anumite elemente intrinseci produsului însuși și care sunt legate în special de prezentarea, de utilizarea acestuia, precum și de momentul punerii sale în circulație.

36 În speță, este necesar să se sublinieze că serviciul în discuție, și anume sfatul inexact, nu se referă la cotidianul tipărit care constituie suportul său. În special, acest serviciu nu privește nici prezentarea, nici utilizarea acestuia din urmă. Prin urmare, serviciul menționat nu face parte dintre elementele care sunt intrinseci cotidianului tipărit care, prin ele însele, permit să se aprecieze dacă acest produs este cu defect.

37 Pe de altă parte, lipsa unor dispoziții în Directiva 85/374 cu privire la posibilitatea de a angaja răspunderea pentru produsele cu defect pentru prejudiciile cauzate de un serviciu pentru care produsul nu constituie decât suportul fizic reflectă voința legiuitorului Uniunii. Delimitările domeniului de aplicare al directivei menționate stabilite de acest legiuitor reprezintă rezultatul unui

proces complex de ponderare efectuată, în special, între diferite interese (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2011, Dutrueux, C-495/10, EU:C:2011:869, punctul 22 și jurisprudența citată).

38 Prin urmare, răspunderea prestatorilor de servicii și răspunderea fabricanților de produse finite constituie două regimuri de răspundere distincte, activitatea prestatorilor de servicii nefiind asimilată celei a producătorilor, a importatorilor și a furnizorilor (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2011, Dutrueux, C-495/10, EU:C:2011:869, punctele 32 și 33). Astfel, după cum reiese și din Propunerea de directivă a Consiliului privind răspunderea furnizorilor de servicii COM(90) 482 final (JO 1991, C 12, p. 8), prezentată de Comisie la 9 noiembrie 1990, având în vedere caracteristicile specifice ale serviciilor, regimul răspunderii prestatorului ar trebui să facă obiectul unei reglementări distincte.

39 Prin urmare, un sfat inexact privind sănătatea, care este publicat într-un cotidian tipărit și care privește utilizarea altui bun corporal, nu intră în domeniul de aplicare al Directivei 85/374 și nu este de natură să confere un caracter defectuos acestui cotidian și să angajeze, în temeiul acestei directive, răspunderea fără culpă a „producătorului”, fie că este editorul sau tipograful cotidianului respectiv, fie autorul articolului.

40 Dacă astfel de sfaturi ar intra în domeniul de aplicare al Directivei 85/374, aceasta ar avea drept consecință nu numai negarea distincției efectuate de legiuitorul Uniunii între produse și servicii și excluderea acestora din urmă din domeniul de aplicare al acestei directive, ci și angajarea răspunderii fără culpă a editorilor de cotidiene, fără posibilitate sau cu o posibilitate restrânsă a acestora de a se exonera de această răspundere. Or, o astfel de consecință ar aduce atingere obiectivului care constă în asigurarea unei juste repartizări a riscurilor între persoana prejudiciată și producător, astfel cum se amintește în al șaptelea considerent al directivei menționate.

41 Totodată este necesar să se precizeze, asemenea Comisiei în observațiile sale scrise, că, deși răspunderea fără culpă pentru produsele cu defect prevăzută de Directiva 85/374 nu este aplicabilă într-o cauză precum cea în discuție în litigiul principal, pot fi aplicabile alte regimuri de răspundere contractuală sau extracontractuală care au temeiuri diferite, precum garanția pentru vicii ascunse sau culpa (a se vedea prin analogie Hotărârea din 25 aprilie 2002, González Sánchez, C-183/00, EU:C:2002:255, punctul 31).

42 Având în vedere toate aceste considerații, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 2 din Directiva 85/374, citit în lumina articolului 1 și a articolului 6 din această directivă, trebuie interpretat în sensul că nu constituie un „produs cu defect”, conform acestor dispoziții, un exemplar al unui cotidian tipărit care, tratând un subiect paramedical, emite un sfat inexact privind sănătatea referitor la utilizarea unei plante, a cărui respectare a cauzat un prejudiciu sănătății unui cititor al acestui cotidian.

Cu privire la cheltuielile de judecată

43 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

Articolul 2 din Directiva 85/374/CEE a Consiliului din 25 iulie 1985 de apropiere a actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre cu privire la răspunderea pentru produsele cu defect, astfel cum a fost modificată prin Directiva 1999/34/CE a Parlamentului

European și a Consiliului din 10 mai 1999, citit în lumina articolului 1 și a articolului 6 din această directivă, astfel cum a fost modificată de Directiva 1999/34, trebuie interpretat în sensul că nu constituie un „produs cu defect”, conform acestor dispoziții, un exemplar al unui cotidian tipărit care, tratând un subiect paramedical, emite un sfat inexact privind sănătatea referitor la utilizarea unei plante, a cărui respectare a cauzat un prejudiciu sănătății unui cititor al acestui cotidian.

Semnături